

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

УДК 930.1.7.045(477)

В.В. Карпов

УКРАЇНСЬКІ КОМБАТАНСЬКІ ВИДАННЯ У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОБЛЕМ ВІЙСЬКОВОЇ СИМВОЛІКИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена українським комбатанським періодичним виданням «Вісті» та «Вісті комбатанта» як джерелу дослідження військової символіки України. Проаналізовано розміщені на шпальтах видань публікації з цієї проблематики. Підкреслюється важливість цих видань для бібліографії та повноти проведення наукових студій.

Ключові слова: військо, символіка, журнал, Україна.

V.V. Karpov

UKRAINIAN EDITION KOMBATANSKI IN A STUDY OF THE PROBLEMS OF MILITARY SYMBOLISM UKRAINE

This article is devoted Ukrainian kombatanskym periodical editions «News» and «News combatant» as a source of research military symbols Ukraine. The analysis featured on the pages of editions of the publication of this issue. The importance of these publications bibliography for completeness and conduct scientific studies.

Keywords: army, symbols, magazine, Ukraine.

До числа періодичних видань українських комбатанських організацій відносяться журнали «Вісті» та «Вісті комбатанта». Український військовий журнал «Вісті», як орган військово-політичної думки, було засновано у жовтні 1950 р. в Німеччині Крайовою управою Братства колишніх вояків 1-ої Української дивізії Української Національної армії, яка сформована 1945 р. із підрозділів дивізії СС «Галичина». Журнал «Вісті комбатанта» виник у результаті злиття двох друкованих українських видань: «Голос комбатанта», яке видавало Об'єднання бувших вояків-українців в Америці, та «Вістей». Рішення про видання одного військово-історичного журналу було схвалене на урочистому засіданні двох Головних управ названих організацій 13 травня 1961 р. Журнал «Вісті комбатанта» видається періодично й понині.

Український військовий журнал «Вісті» на своїх сторінках друкував статті та коментарі з військових і міжнародних справ, з історії 1-ої Української дивізії Української Національної армії, та спомини ветеранів, репортажі про життя в Німеччині, СРСР, ЗСА (США) та України, комбатанських організацій, надавалися публікації про діяльність таких військових формувань, як: українська дивізія «Галичина», Українська Галицька армія, Українська Повстанська армія, Українські Січові Стрільці та ін.

Серед численних статей журналу також трапляються матеріали про національну військову символіку. Вже у першому числі видання публікується інформація про встановлення Капітулом пропам'ятних відзнак конкурсу на розробку відзнак «Перша Українська дивізія» та «Битва під Бродами». Опрацювання цих і подібних відзнак було важливим заходом

не тільки надання пошани цим подіям, але й об'єднання колишніх військовиків спільною громадською роботою. Результати цього конкурсу були опубліковані в числі 3-4 за березень 1954 р., на сторінках якого опубліковано повідомлення про появу відзнаки «Битви під Бродами».

Особливо слід виділити публікації в авторстві Миколи Битинського. Автор подає матеріал як історичний нарис і ґрунтовно та розлого описує розвиток прапорництва в Україні з прадавніх часів до середньовіччя та козацтва і від козацтва до визвольних змагань початку ХХ ст. [3, 13].

Цікавою є дискусія, що розгорнулася на сторінках журналу стосовно рангових відзнак Армії УНР 1919 р. У своїй статті професор Лев Шанковський стверджував, що стрункої системи таких відзнак не існує і широких відомостей про них немає [37, 100]. Зауваження до статті професора Л. Шанковського надали згаданий М. Битинський та О. Городиський. Микола Битинський надав короткий опис системи рангових відзнак української армії часів визвольних змагань і назвав джерела, де відомості про цю систему були опубліковані [1, 44].

Орест Городиський характеризує стан інформування колишніх вояків стосовно системи нагород часів визвольних змагань. Він подає відомості про встановлені пропам'ятні відзначення української армії та порядок їхнього ношення. Він відзначає, що «популяризація відзначень матиме також і виховний, національний вплив на нашу молодь» [6, 45].

Стаття Ореста Городиського «Військові відзначення» також викликала полеміку на сторінках журналу. У статті дослідник аналізує стан творення української закордонної школи військової символіки та фаховий опис відзнак. Він зазначає, що за роки державності (уряди УНР і ЗУНР 1917 – 1921 рр. і Карпатська Україна 1938 – 1939 рр.) не вдалося створити школу військового відзначення, і тільки після визвольних змагань постали деякі пропам'ятні відзначення, які не мали характеру відзначень за бойові заслуги. На його думку, великий крок у цій справі зробили Українська Повстанська армія та Українська Головна Визвольна Рада. Зокрема, УГВР 30.05.1947 та 06.06.1948 затвердила перші в українській іс-

торії офіційні бойові відзначення, опрацьовані на території України [5, 4].

На статтю О. Городиського відгукнувся Зенон Яворський, який зазначає, що автор не повною мірою ознайомлений зі станом справ у цій сфері, позаяк не мав можливості ознайомитися із законами та з наказами українських урядів [38, 23]. З. Яворський надає цікаві відомості про творення військових відзнак за часів визвольних змагань, які є маловідомими та невикористаними дослідниками. Це стосується, наприклад, інформації про розробку відзнак за часів гетьманської української держави, проекти яких спочатку потрапили після антигетьманського повстання до штабу Галицької армії, згодом до штабу бригади УСС, а у квітні 1920 р., після битви під Махнівкою, що на Київщині, потрапили до рук поляків. Також автор статті повідомляє про таємну відзнаку УСС 1913 р., яка зображує череп з написом: «Смерть або воля». Вона видавалася «довірно тільки заприсяженим членам» [38, 24].

Почин із надання аналізу стану справ з утвердження української закордонної школи військових відзнак О. Городиського та З. Яворського продовжує Ю. К. Тамарський. Він уточнює подану З. Яворським інформацію щодо відзнаки Хрест Симона Петлюри та описує відзнаку, запроєктовану ще 1920 р., орден Запорозьких лицарів, яку затвердив 6 травня 1947 р. Президент УНР А.Лівицький (*в екзилі – прим. автора*) за поданням виконувача обов'язків військового міністра генерал-полковника М. Омеляновича-Павленка [31, 31]. Окрім цього, автор статті повідомляє про відзнаку «Хрест Українського Козацтва» за відзначення в боях та заслуги, ювілейну відзнаку Українського Вільного Козацтва до 25-річчя організації та про ще одну – нагрудну відзнаку Юнацької школи, «що була встановлена наказом по Війську Української Народної Республіки 2 липня 1921 р. і мала надаватися старшинам, що скінчили курс цієї школи» [31, 32]. П. Тарнавецький у своїй статті «Символ прапора» надає коротку інформацію про важливість цього символу для ведення боротьби за незалежність [32, 47].

Важливим моментом є те, що журнал не обмежувався наданням публікацій власне комбатантів, але й друкував матеріали про різні аспекти військової символіки, що збагачу-

вало джерельну базу для розробників відзнак, їхніх збирачів і дослідників. Зокрема, без жодних коментарів з боку редакції журналу було повністю передруковано статтю Я. С. Ісаєвича «Бойові прапори козацького війська», яка була опублікована в «т. зв.» Українському історичному журналі, органі Інституту історії Академії наук УРСР, Інституту історії партії ЦК – КПУ – філіалу Інституту марксизму-ленінізму при ЦК КПРС [10, 24].

Для дослідників української школи військової символіки важливим матеріалом стануть опубліковані в журналі Комунікати Головної управи Братства колишніх вояків 1-ої Української дивізії Української Національної армії Канади та США, в яких, окрім іншого, публікується інформація про випуск пропам'ятних відзнак [12].

Журнал Братства колишніх вояків-українців 1-ої Української дивізії Української Національної Армії (УД УНА) в США та Канаді «Вісті комбатанта» на своїх шпальтах, у числі інших матеріалів із життя українських комбатантських організацій, подає матеріали, що стосуються історії творення української військової символіки. Ці матеріали нечисленні, однак відображають спалах інтересу української громади до цієї теми у певні проміжки часу. Саме час від часу журнал звертає увагу своїх читачів до проблеми військової та й загалом державної символіки України.

Зокрема, Остап Сокольський, знавець геральдики і фалеристики, як характеризує його журнал, у своїй статті «Орден України» порушує питання створення орденської ради зазначеного у заголовку ордена для відзначення учасників Визвольних Змагань «за їхній труд, за їхню відвагу, за їхню самовідданість для українського народу» [28, 31]. Він відзначає, що «навіть у час нашої державності не спромоглися впровадити хоча б системи бойових відзначень, а задовольнилися дозволом ношення бойових відзначень, наданих нашим військовикам передше іншими державами» [28, 31]. У статті також подається характеристика стану роботи з опрацювання відзначень українських закордонних громадських та комбатантських організацій: «не існує у нас якась офіційна, устійнена система відзначувань заслужених осіб. Відзначаємо осіб без загальноприйнятого і загально-обов'язуючого

правильника. Відзначаємо доривочно – коли заїде потреба чи нагода» [28, 31].

Підтвердження такого стану справ знаходимо у статті Б. Підгайного «Завваження до «Звіту» і «Спростування» сот. (сотника – пояснення автора) Дялбоги, колишнього голови Капітули пропам'ятних відзнак 1-ої УД УНА». Він стверджує, що «кардинальне непорозуміння духу правильника і зведення цілої діяльності Капітули тільки до продажі відзнак довело до того, що загал забув за існування Капітули. У висліді постала нова Капітула в Чикаго» [23, 59].

Водночас інформацію про стан справ у цій царині можливо почерпнути з матеріалів про проведені виставки військових відзнак. Перша така відбулася в Чикаго 1-2 грудня 1973 р. [4, 40]. На виставці були представлені збірки Ореста Городиського, Юрія Подлуського, Романа Смика, Володимира Кліша та Володимира Жовнірчука. Як зазначено у статті, «виставка викликала подив глядачів, бо у ній зібрано справді велику кількість матеріалу, фахово упорядкованого і належно підготованого для відвідувачів» [4, 40].

Українські військові та ветеранські емблеми та медалі були представлені на виставці теж у Чикаго, але 9 грудня 1978 р., з нагоди ювілейних святкувань 60-річчя відродження Українських Збройних Сил. Вони були виготовлені Євстахієм Загачевським. «Усталені вони у хронологічному порядку згідно з їхніми видачами, неначе творили живу історію українських військових та ветеранських організацій», – зазначено у статті Романа Припхана [27, 84].

У іншій статті «Печаті в княжій Україні-Русі» Остап Сокольський описує відомі на той час печаті та зауважує, що вони є «одним із атрибутів влади» [29, 19]. Він виділяє три періоди розвитку сфрагістики в Україні-Русі: «грецький» – до початку XI ст., коли написи на печатках робилися лише грецькою мовою; «грецько-русько-український» – до початку XII ст., коли написи на печатках робилися не лише грецькою, а й старослов'янською мовою; «русько-український» – після 1113 р., коли написи робилися старослов'янською мовою.

Отже, О. Сокольський визначає печаті одним із символів влади, і хоча він розглядає тільки їхню генезу в часи України-Русі, однак,

враховуючи той факт, що князі в ці часи головно були військовими начальниками, слід відзначити важливість даної статті для розуміння процесу становлення державної військової символіки сучасної України.

На шпальтах журналу ми знаходимо різноманітні відомості про ті чи ті відзнаки. Зокрема, у редакційній статті, присвяченій проведенню святкових заходів, організованих Об'єднанням українців у Америці (ОУА), дізнаємося про вже третє декорування пропам'ятною відзнакою Воєнним Хрестом колишніх старшин і підстаршин Українського війська [36, 52]. В іншому числі журналу знаходимо повідомлення Капітули пропам'ятних відзначень «Броди» і дивізії «Галичина» про порядок ношення пропам'ятних відзначень [11, 5], а також Комунікат цієї Капітули [13, 111]. На шпальтах журналу знаходимо інформацію про вживання військових відзнак у декоративному мистецтві та виготовлення медальйонів Ордену Лицарів Залізного Хреста та Ордену Лицарів Хреста Симона Петлюри роботи скульптурописменника Валентина Сімянцева [21, 82]. У кількох числах журналу подається інформація про прапори Станиці Об'єднання колишніх воєнків УПА в Торонто [25, 42] та Станиці Братства колишніх воєнків 1-ої Української дивізії Української Національної Армії у м. Кетренс, що в Канаді [24, 75], а також про прапор Польового Медичного центру або табору полонених [30, 21]. Про перше видання «Українські військові відзнаки» Ярослава Семотюка також подається докладна інформація [22, 90].

Колишній хорунжий Української Галицької Армії М. Дем'янчук, напередодні відзначень 50-ліття Української Національної революції, нагадує про існування свого часу «Ордену Оборонців Львова» і пропонує відродити його та вшанувати «Поляглих в боротьбі за український Львів наших героїв» [8, 8]. Він нагадує, що Генеральний Секретаріат Військових Справ Західно-Української Народної Республіки у Львові в листопаді 1918 р. встановив запроєктований полковником Маринівичем Орден Оборонців Львова «як найвищий орден майбутньої української армії».

У час відзначення монументальної дати – 1000-ліття хрещення Русі-України, редакція журналу привертає увагу читачів до статті доктора В. Трембіцького «Проблема хреста в сучасному

державному гербі України». Автор висловлює ідею повернення хреста до Тризуба на верху середнього зуба, «як це було на тризубі в монеті князя Володимира Великого» [34, 27].

В. Трембіцький зазначає, що «справа хрестика в тризубі як у державному знамені у гербі була дискутована дуже поважно» в березні 1918 р., коли остаточно оформлювався герб Української Народної Республіки. Він підкреслює, що на той час «це була складна проблема, бо в гербі мала бути вміщена вся історичність всієї України за всі її століття. Хрест був темою також, бо ж в ньому виражається вся символіка християнства нації та держави. З хрестом була зв'язана вся наша культура, а через неї наша пов'язаність із європейським світом. Із хрестом чи через нього прийшло поєднання народу русинів із європейськими християнськими націями й політично. Із християнством прийшло до народження в Русі її «золотого віку» – культурного, цивілізаційного, а при цьому й політичного росту русинів, творців Руської Землі – держави, яка стала рівною з рівними європейськими державами та династіями» [34]. У подальшому в статті описується історичний шлях вживання у символіці держави та його війська, дипломатичними представництвами, на службових прапорах військового флоту й у військових відзнаках хреста. Стаття є в дечому й полемічною, але корисною для розуміння тенденцій розвитку закордонної школи української символіки.

Кандидат історичних наук Юрій Дзеджула та доктор історичних наук Володимир Замлинський у своїй статті подають інформацію про герби гетьманів України та відзначають, що вживання гербів було започатковано гетьманом Богданом Хмельницьким. «Набуття Б.Хмельницьким ... герба мало, поряд з іншими перевагами, велике політичне значення. Після Богдана всі українські гетьмани мали власні герби, що було свідченням не лише високого суспільного становища, але й виявом особистої незалежності, невідчуженості» [9, 37].

До дослідження проблеми гербів українського козацтва та його прапорів долучився й Андрій Гречило [7, 51]. Він, зокрема, відзначає, що період національно-визвольної боротьби українського народу XVI – XVII ст. сприяв подальшому розвитку прапорництва та емблематики, базованих на народному об-

разотворчому та декоративному мистецтві. Досягнення цього періоду мали значний вплив і на пізніше формування поняття національної символіки – і в часи Української Народної Республіки початку ХХ ст., і при становленні незалежної України наприкінці цього самого століття.

Доктор Володимир Трембіцький разом із Анатолієм Вовком порушує питання визначення кольорів українського національного та державного прапора [35, 41], що продиктовано потребою усталення кольорів через вживання різних відтінків жовтого – від «цитринової до сильної жовтої або блідопомаранчевої» та синього – від «дуже блілого відтінку до темного чи глибокого». Вони відзначають, що над проблемами визначення й усталення кольорів історичних прапорів України працювали в минулому дослідники української геральдики доктор Роман Климкевич і професор Володимир Січинський.

Окремо доктор В. Трембіцький у своїй статті «Персональний склад адміралства та воєнно-морської команди української Чорноморської флотії (1918 – 1919)» [33, 60] продовжує тему прапорництва та надає відомості про символіку літаків Армії УНР. Він відзначає, що 1919 р. було встановлено прапорні відзнаки синьо-жовтих кольорів, а також жовті тризуби на фюзеляжі та крилах. Після підписання Варшавського договору, з кінця квітня 1920 р. позначення на крилах уподібнене до польського у формі квадрата, поділеного на чотири менші в чотирикутнику з переміною кольорів – синьо-жовті вгорі, жовто-сині внизу. Літаки Української Галицької армії (ЗУНР) мали до липня 1919 р. круглі знаки синьо-жовті – сині по краю, жовті посередині. Опісля позначення літаків відбувалося так само, як в Армії УНР. 1918 р. гідроплани Чорноморського флоту мали синьо-жовті кружки з білими серединками та синіми якорями в центрі кружків.

Юрій Пригорницький у своїй статті звертає увагу на проблеми розробки та впровадження власної нагородної системи незалежної України. Він подає інформацію кандидата історичних наук В. Уляничча про історію становлення фалеристики в часи стародавнього Риму та Греції, а також розлоге інтерв'ю кандидата історичних наук В. Бузала про історію розроб-

ки нагород Української Народної Республіки, Української Радянської Соціалістичної Республіки. Ю. Пригорницький доходить висновку, що історична спадщина має бути врахована при створенні своєї власної нагородної системи, яка є підтвердженням незалежності держави і водночас засобом заохочення широкого кола громадян до її розбудови [26, 87].

Орест Корчак-Городиський [18, 46] та Микола Битинський [2, 18] звернули увагу на безладдя відносно форми ношення відзнак «як наших, так і чужих». Із цього можливо дійти певного висновку, що опрацюванням відзначень ветеранські організації української діаспори займалися час від часу.

Названі автори розгорнули дискусію про реєстр українських військових відзнак та інших другорядних відзнак. О. Корчак-Городиський друкує свою черговість відзнак, яка відрізняється від запропонованої М. Битинським [19, 68]. Дискусія виявила відсутність загальних правил ставлення до відзнак, але й одночасно сприяла постановці питання про опрацювання цих правил, створенню власної термінології і, отже, створила умови до виникнення принципів формування української геральдичної школи.

Активним дописувачем журналу є знаний у закордонній школі української символіки збирач і дослідник О. Корчак-Городиський, який подає інформацію про ордени Португалії, Ватикану, Німеччини, Англії та інших країн на тлі історії ордену Тамплієрів [17, 35], знову повертається до питання черговості або старшинства відзнак, наводить свою їхню версію [15, 53] та описує, як носити відзнаки [20, 77]. О. Городиський подає список нагороджених українців – вояків дивізії «Галичина» німецьким Залізним хрестом 2-го класу за бої під Бродами [14, 27], а також цікаве спостереження про нагородження Хрестом Заслуги двічі одним із 98 нагороджених цією відзнакою стрільця сотні «С» 107-го піхотного полку 27-ої дивізії американської армії Василя Колоновича. Щоправда, він зауважує, що в американській армії національності не подають, а про українське походження можливо стверджувати тільки на підставі прізвища [16, 70].

Отже, журнал «Вісті Комбатанта», як і журнал «Вісті», впродовж багатьох десятиліть на своїх шпальтах розміщували статті, присвя-

чені тим чи тим питанням військової символіки. Аналіз статей дозволяє дійти висновку, що до дискусії залучалися фахівці різних галузей спеціальних історичних дисциплін – вексилології, геральдики, фалеристики, сфрагістики, що в цілому розкрило історичні умови виникнення сучасної військової символіки. Тематика статей не обмежувалася суто проблемами символіки комбатанських організацій, а розглядала проблеми української державної та військової символіки в широкому історичному розрізі. До

того ж, слід підкреслити, якщо до 1991 р. – року здобуття незалежності України – матеріали друкувалися в авторстві закордонних авторів, то після до дискусії долучилися й дослідники з провідних наукових інституцій України. Загалом український військовий журнал «Вісті» та журнал «Вісті Комбатанта» є цінними джерелами в дослідженні проблематики становлення української школи військової символіки і, зокрема, в умовах перебування українських військовиків за кордоном.

Використані джерела

1. Битинський М. Рангові відзнаки Армії Української Народної Республіки 1919 року / М. Битинський // Український військовий журнал «Вісті». – ч.121. – весна 1966.
2. Битинський М. Українські військові відзначення / М. Битинський // Вісті Комбатанта. – ч. 1. – 1968.
3. Битинський М. Українські військові прапори та корогви (історичний нарис) / М. Битинський // Український військовий журнал «Вісті». – ч.109. – березень. – 1963.
4. Виставка військових відзнак // Вісті Комбатанта. – ч. 1. – 1974.
5. Городиський О. Військові відзначення / О. Городиський // Український військовий журнал «Вісті». – ч.9-10 (47-48). – вересень-жовтень. – 1954.
6. Городиський О. Про медалі й військові відзначення / О. Городиський // Український військовий журнал «Вісті». – ч.121. – весна 1966.
7. Гречило А. Прапори та герби українського козацтва / А. Гречило // Вісті Комбатанта. – ч. 1. – 1993.
8. Дем'янчук М. Орден Оборонців Львова / М. Дем'янчук // Вісті Комбатанта. – ч. 2. – 1967.
9. Джеджула Ю. Герби Гетьманів України / Ю. Джеджула, В. Замлинський // Вісті Комбатанта. – ч. 2. – 1992.
10. Ісаєвич Я.С. Бойові прапори козацького війська / Я.С. Ісаєвич // Український військовий журнал «Вісті». – ч.113. – березень. – 1964.
11. Капітула пропам'ятних відзначень «Броди» і дивізії «Галичина». Об'єдн. ч.2 // «Вісті Комбатанта». – ч. 3. – 1976.
12. Комунікат Головної управи Братства колишніх вояків 1-ої Української дивізії Української Національної армії // Український військовий журнал «Вісті». ч.126, 1967. – с.143: Комунікат Головної управи Братства колишніх вояків 1-ої Української дивізії Української Національної армії у справі пропам'ятної медалі св. Архистратига Михаїла // Український військовий журнал «Вісті». – ч.115. – вересень. – 1965.
13. Комунікат Капітули пропам'ятних відзначень «Броди» і дивізії «Галичина» (1 УД) // Вісті Комбатанта. – ч. 5-6. – 1979.
14. Корчак-Городиський О. Відзначування колишніх членів 1 УД (Роздумування в 30-у річницю бою під Бродами) / О. Корчак-Городиський // Вісті Комбатанта. – ч. 5. – 1974.
15. Корчак-Городиський О. Військові відзнаки / О. Корчак-Городиський // Вісті Комбатанта. – ч. 3. – 1980.
16. Корчак-Городиський О. Військові відзначення / О. Корчак-Городиський // Вісті Комбатанта. – ч. 5. – 1974.
17. Корчак-Городиський О. Військові відзначення / О. Корчак-Городиський // Вісті Комбатанта. – ч. 2. – 1969; О. Корчак-Городиський. Військові відзначення (продовження) / О. Корчак-Городиський // Вісті Комбатанта. – ч. 3-4. – 1969.
18. Корчак-Городиський О. Про ордени, медалі та відзнаки / О. Корчак-Городиський // Вісті Комбатанта. – ч. 2. – 1968.
19. Корчак-Городиський О. Українські військові відзначення / О. Корчак-Городиський // Вісті Комбатанта. – ч. 1. – 1971.
20. Корчак-Городиський О. Як носити відзнаки / О. Корчак-Городиський // Вісті Комбатанта. – ч. 4. – 1980.
21. Медальйони Ордену Лицарів Хреста Симона Петлюри та Ордену Лицарів Залізного Хреста // Вісті Комбатанта. – ч. 5. – 1974.
22. Перше і досі унікальне видання: «Українські військові відзнаки»; видав Ярослав Семотюк // Вісті Комбатанта. – ч. 3. – 1991.
23. Підгайний Б. Завваження до «Звіту» і «Спростування» сот. Дябози, колишнього голови Капітули пропам'ятних відзнак 1-ої УД УНА / Б. Підгайний // «Вісті Комбатанта». – ч. 1. – 1967.
24. Посвячення прапора станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА ст. Кетренс, Канада // Вісті Комбатанта. – ч. 3. – 1976.
25. Права й ліва сторони прапору станиці Об'єднання кол. Вояків УПА в Торонті // Вісті Комбатанта. – ч. 1. – 1970.
26. Пригорницький Ю. Нагороди: від давніх греків до незалежної України / Ю. Пригорницький // Вісті Комбатанта. – ч. 5-6. – 1993.

27. Припхан Р.Б.. Літературний вечір Євстахія Загачевського / Р.Б. Припхан // Вісті Комбатанта. – ч. 3. – 1979.
28. Сокольський О. Орден України / О. Сокольський // Вісті Комбатанта. – ч. 2. – 1976.
29. Сокольський О. Печаті в княжій Україні-Русі / О. Сокольський // Вісті Комбатанта. – ч. 4. – 1976.
30. Справлення помилкового підпису // Вісті Комбатанта. – ч. 1. – 1974.
31. Тамарський Ю.К. Українські військові відзначення / Ю.К. Тамарський // Український військовий журнал «Вісті». – ч.5-6 (55-56). – травень-червень. – 1955.
32. Тарнавецький П. Символ прапора / П. Тарнавецький // Український військовий журнал «Вісті». – ч.105. – березень. – 1962.
33. Трембіцький В. Персональний склад адміралства та воєнно-морської команди української Чорноморської фльоти (1918 – 1919) / В. Трембіцький // Вісті Комбатанта. – ч. 2. – 1988.
34. Трембіцький В. Проблема хреста в сучасному державному гербі України / В. Трембіцький // Вісті Комбатанта. – ч. 1. – 1986.
35. Трембіцький В. Питання визначення кольорів українського національного та державного прапора / В. Трембіцький, А. Вовк // Вісті Комбатанта. – ч. 3. – 1984.
36. Чергове декорування Воєнним Хрестом // Вісті Комбатанта. – ч. 2. – 1967.
37. Шанковський Л. Бойовий орел Української кінноти / Л. Шанковський // Український військовий журнал «Вісті». – ч.119. – листопад. – 1965.
38. Яворський Зенон. Українські військові відзначення / Зенон Яворський // Український військовий журнал «Вісті». – ч.1-2 (51-52). – січень-лютий. – 1955.

ДК 7.038.531;023

Г.І. Пристаї

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА В БІБЛІОТЕЦІ (НА МАТЕРІАЛІ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. І. ФРАНКА)

У статті розкрито сутність та дидактичні можливості культурно-мистецького середовища в бібліотеці. Проаналізовано динаміку змін репертуару масових заходів. Викладено культурно-просвітницьку діяльність Обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка.

Ключові слова: культурно-мистецьке середовище, соціокультурна сфера, Обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка.

G.I. Prystay

FORMING of CULTURAL AND ART ENVIRONMENT IS IN LIBRARY (ON MATERIAL OF REGIONAL UNIVERSAL SCIENTIFIC LIBRARY THE NAME OF. I. OF FRANCO)

In the article are exposed the essence and didactic possibilities of cultural and artistic environment in the library. Are analysed the dynamics of changes in the repertoire of mass events. Are presented the cultural and educational activities of the Regional universal scientific library named after I. Franko.

Keywords: cultural and art environment, sociocultural sphere, Regional universal scientific library name after I. Franko.